

5154

اندوه اروس

الراف

www.ketab.ir

از همین نویسنده:

روان‌سیاست: نئولیبرالیسم و تکنولوژی‌های جدید قدرت.
ترجمه مصطفی انصافی. نشر لوگوس، ۱۳۹۸.

The Agony of Eros

By Byung-Chul Han
Foreword by Alain Badiou
MIT Press 2017

Persian translation published by
© Logos Publications 2019

اندوه اروس

بیونگ - چول هان

سیگنار:

الن بدی

ترجمہ

محمد راسخ مہند

سرشناسه	هان، بیونگ-چول، ۱۹۵۹ - م. Han, Byung-Chul
عنوان و نام پدیدآور	اندوه اروس / بیونگ چول هان؛ پیشگفتار الن بدیو؛ ترجمه محمد راسخ مهند.
مشخصات نشر	قم: نشر لوگوس، ۱۳۹۸.
مشخصات ظاهری	۹۰ ص: مصور (رنگی)، ۲۱۰/۵×۱۴/۵ س.م.
شابک	۹۷۸-۶۲۲-۶۲۸۸-۱۰-۱
وضعیت فهرست نویسی	فیفا
یادداشت	کتاب حاضر از متن انگلیسی با عنوان The agony of eros به فارسی ترجمه شده است.
یادداشت	عنوان اصلی: Agonie des Eros.
یادداشت	کتاب حاضر نخستین بار با عنوان رنجوری عشق با ترجمه علی فردوسی توسط انتشارات پایان ۱۳۹۷ منتشر شده است.
عنوان دیگر	رنجوری عشق.
موضوع	عشق / Love
موضوع	میل / Desire
موضوع	دلزدگی / (Burn out Psychology)
شناسنامه افزوده	بدیو، آلن، ۱۹۳۷ - م. مقدمه نویس
شناسنامه افزوده	راسخ مهند، محمد، ۱۳۵۲ - م. مترجم
رده بندی کنگره	BF۵۷۵
رده بندی دیویی	۱۲۸/۴۶
شماره کتاب شناسی ملی	۵۷۷۵۳۱۴

اندوه اروس

بیونگ-چول هان، ترجمه محمد راسخ مهند

ویراستار	مهدی پری زاده
طراح جلد	مهدی پرستار شهری
چاپ اول	۱۳۹۸
شمارگان	۵۰۰
شابک	۹۷۸-۶۲۲-۶۲۸۸-۱۰-۱
قیمت	۲۲۰۰۰ تومان

تمامی حقوق این اثر محفوظ است. تکثیر یا تولید مجدد آن کلاً یا جزئاً، به هر شکل اعم از چاپ، فتوکپی، اسکن، صوت، تصویر یا انتشار الکترونیک بدون اجازه مکتوب از نشر لوگوس ممنوع است.

ایمیل: info@irlogos.com

تماس با مرکز پخش: ۰۹۰۲۱۵۴۰۰۴۲

فروشگاه برخط لوگوس: www.irlogos.com

فهرست

- پیشگفتار: بازآفرینی عشق ۱
۱. مالیخولیا ۹
۲. توانایی ناتوانی ۲۵
۳. زندگی تُهی ۳۷
۴. پورن ۵۵
۵. خیال ۶۳
۶. سیاست اروس ۷۵
۷. پایان نظریه ۸۱
- نمایه ۹۱

www.ketab.ir

پیشگفتار: بازآفرینی عشق

در این کتاب، پیونگ-چول هان شواهدی می‌آورد تا نشان دهد چگونه عشق، در معنای قدیمی و سنتی‌اش، در معرض نابودی است. شاید هم مرده است، یا حداقل رو به احتضار است. از این رو، عنوان کتاب را /اندوه/روس^۱ انتخاب کرده است.

اما ضربه‌های چه کسانی عشق را به این حال زار انداخته است؟ این خطاکاران عبارتند از فردگرایی معاصر، تلاش برای تعیین ارزش مادی برای هر چیز و مجموعه‌ای از ملاحظات پولی که اکنون بر هر کرداری سایه افکنده‌اند. در واقع، عشق هیچ‌یک از هنجارهای دنیای معاصر، یعنی دنیای

۱. نام کتاب The Agony of Eros است. اِروس در اسطوره‌های یونانی خدای عشق است و نویسنده بر این باور است که اِروس در دنیای معاصر رو به مرگ است.

سرمایه‌داری جهانی شده را نمی‌پذیرد زیرا عشق فقط قراردادی برای هم‌زیستی آرام بین دو نفر نیست؛ بلکه تجربه‌ای است تمام‌وکمال و شاید به حد نهایت، از وجود «دیگری».^۱

نویسنده برای اینکه این وضعیت را به تصویر بکشد، به پدیدارشناسی عشق واقعی، که شامل شور جنسی نیز می‌شود، می‌پردازد و تهدیدهایی را که در شکل‌های مختلف، با آن روبروست برمی‌شمارد. از یک طرف، به توصیف اتفاقی می‌پردازد که در تجربه مطلق «دیگری» روی می‌دهد، و از طرف دیگر، سعی در نشان دادن هر چیزی دارد که به هر شیوه‌ای، ما را از چنین تجربه‌ای بازمی‌دارد و حتی منکر وجود آن و عواقب‌اش می‌شود.

هان سرسختانه استدلال می‌کند که کم‌ترین شرط برای عشق واقعی داشتن شهامت کافی برای پذیرش نفی خویشتن در جهت کشف «دیگری» است. در عین حال، او به توصیف همه دام و ددی می‌پردازد که بر سر راه امکان عشق در دنیای امروزی قرار دارد؛ دنیایی که فقط به دنبال سازش، خوشایندی و خوشنودی خودپسندانه است.

این اثر بسیار جذاب است زیرا ترکیبی است از دقت فلسفی (که با نقل قولی خارق العاده از دلوز^۱ و گاتاری^۲ به پایان می‌رسد) و انبوهی از مآخذ متنوع.

فصل نخست با استفاده از فیلم *مالیخولیا*^۳ ساخته لارس فون تریه، تابلوی نقاشی *شکارچیان در برف*^۴ اثر بروگل و برای *تریستان و ایزولده*^۵ ساخته واگنر (که به هر دوی این‌ها در فیلم فون تریه اشاره شده است)، نشان می‌دهد چگونه هجمه صورت محض «دیگری»، فاجعه‌ای برای تناسبات عادی است. از سوی دیگر، همین فاجعه ظاهری فرصت خوبی است برای گریز و غیبت از خویش، که در نهایت راه‌هایی را نشان می‌دهد.

1. Gilles Deleuze

2. Felix Guattari

۳. *مالیخولیا: Melancholia* فیلمی علمی تخیلی به کارگردانی لارس فون تریه تریه و محصول سال ۲۰۱۱ است.

۴. *شکارچیان در برف* یا *بازگشت شکارچیان*، نقاشی رنگ روغن روی چوب اثر پیتر بروگل است که سال ۱۵۶۵ کشیده شد. این نقاشی که از نمونه‌های هنر رنسانس شمالی به شمار می‌رود، متعلق به سری نقاشی‌های شش‌گانه‌ای است که هر کدامشان زمانی از سال را نشان می‌داد و اکنون پنج‌تای آن‌ها باقی مانده است.

۵. *Tristan und Isolde*: اپرایی است در سه پرده اثر ریچارد واگنر که بر پایه داستان عاشقانه به وسیله گوتفرد فون اشتراسبورگ نوشته شده است.

پس از انتقاد شدید از فوکو^۱ و سرزنش او برای به عرش کشیدن توانایی، یا همان «قدرت» (و به فرش کشیدن «دانش») و بنابراین عملکرد، فصل دوم به توصیفی سنجیده از لویناس^۲ و بوبر^۳ می‌پردازد که به نقل از هان می‌گویند: «اروس رابطه‌ای با "دیگری" است که فراتر از به دست آوردن، عملکرد و "توانستن"^۴ است.» آنچه کاملاً از دید فوکو پنهان است و لویناس فقط آن را گذرا لمس می‌کند، موضوع اصلی کتاب است: «نگرش منفی به وجود دیگری، یعنی دسترس ناپذیری «دیگری»، که توانایی را به کل ناتوان می‌کند و پدیدار رند تجربه اروتیک است.» این الگوی حیرت‌آور، در کل، نقطه اوج اثر است: «فقط از طریق توانایی ناتوانی است که «دیگری» ظاهر می‌شود.» پس تجربه عشق، مملو از بی‌قدرتی است، بهایی که باید برای کشف «دیگری» پرداخت.

نویسنده در فصل سوم، با خوانش جالبی از هگل، قدرت عشق را به مثابه سنجه‌ای جدید برای امر مطلق معرفی می‌کند. هیچ مطلق بدون نفی مطلق وجود نخواهد داشت. روح فقط در عشق می‌تواند فنای خود را تجربه کند؛ آن‌گونه که هگل می‌گوید: «حتی [می‌تواند] خود را در مرگ حفظ

1. Michel Foucault

2. Emmanuel Levinas

3. Martin Buber

4. can

کند» زیرا برای اینکه «دیگری» وارد شود، شخص باید هیچ باشد. با چنین گفته‌ای، هگل درک باتایله^۱ را ممکن ساخته است. هان با شور و شعف آخرین کلمات را نقل می‌کند: «اروتیسم می‌تواند زندگی را تا سر حد مرگ بالا بکشد.»

فصل چهارم به تقابلی کلاسیک بین اروتیسم و پورنوگرافی برمی‌گردد. هان، با توجه به دیدگاه‌های آگامبن^۲ و بودریار^۳ و البته نقد مناسب آنها، نشان می‌دهد که پورنوگرافی چیزی جز هنک حرمت عشق نیست. این صفحه‌ها توصیف درخشانی از فرم‌نگ و ارزش جلوه‌گری هستند: «سرمایه‌داری، پورنوگرافی کردن جامعه را شدت بخشیده است و این کار را از طریق تبدیل هر چیز به کالا و به نمایش نهادن آن انجام داده است. بدون قائل شدن هیچ ارزش دیگری برای میل جنسی، اروس را هنک حرمت کرده، به پورن بدل می‌کند». عشق اجازه می‌دهد اروتیسم یا سکس، آیینی شود به جای این که به نمایش درآید. اینجا رمز «دیگری» وجود دارد که نمایش‌سازی معاصر آن را تبدیل به شیء‌ای عادی برای مصرف می‌کند، اما باید حفظ شود، حتی در عریانی.

فصل پنجم خواننده را به همراهی اوا ایلوز^۱ (چرا عشق باعث آزار است؟)،^۲ فلوبر،^۳ بارت^۴ و دیگران به جایی می‌برد که نشان دهد چگونه عشق، که با خیال «دیگری» این قدر غنی است، در حالت احتضار است زیرا جهان معاصر عادی سازی و سرمایه داری، در هر لحظه «برزخ یکسانی» را به نمایش می‌گذارد. تحلیل عمیق هان نشان می‌دهد چگونه موانع، مرزها و جدایی‌هایی که سرمایه داری تولید می‌کند، به خصوص بین ثروتمند و فقیر، بیشتر از آنکه حاصل یکسانی باشد، حاصل تفاوت است: «پول اصولاً هر چیزی را یکسان می‌کند و تفاوت‌های بنیادی را از بین می‌برد. این مرزها، مانند ساخته‌هایی برای بستن و کنار نهادن، خیال‌های «دیگری» را از بین می‌برند.»

فصل ششم رابطه بین سیاست و عشق را نشان می‌دهد. با بحثی ظریف از افلاطون و نظراو درباره روح، که عشق آن را به سمت ایده می‌برد، تقابلی مشخص ایجاد می‌شود که هان آن را «جامعه سوخته» می‌داند، اصطلاحی جالب به ویژه برای جهان معاصر ما. نویسندگان به خوانش جالبی از این نظریه من می‌پردازد که «عشق دو پرده است»، منظری دوگانه و به همین دلیل، یک ماتریس سیاسی بنیادی است. این فصل با

1. Eva Illouz
2. Why love hurts
3. Gustave Flaubert
4. Roland Barthes

قدرت تغییردهنده عشق پایان می‌یابد: «اروس خود را به شکل تقاضایی انقلابی برای شیوه متفاوتی از عشق [ورزیدن] و جامعه‌ای دیگرگون نشان می‌دهد. از این روی، به چیزی که روی نداده است، وفادار خواهد ماند.»

فصل آخر تأکید می‌کند که عشق برای تفکر لازم است. «شخص برای اینکه فکر کند، باید ابتدا یک دوست، یک عاشق باشد.» به همین دلیل، در مدح عشق و نقد سخت جهان، نتیجه می‌گیرد: مرگ عشق، مرگ تفکر است.

این کتاب، کم‌حجم اما غنی و پربار است؛ همان‌گونه که در تحسین «دیگری» عالی است، در نقد «خودشیفتگی ناامیدکننده»، خستگی و فرسودگی انسان مدرن نیز بی‌پرواست. لازم به گفتن نیست که این کتاب بحث‌های بیشتری برخواهد انگيخت. مثلاً یکی از بحث‌ها می‌تواند این باشد: آیا مطمئن هستیم که تنها راه مقابله با درک «دیگری» به مثابه ماده مصرفی، ویران کردن خویش است. کامل و بی‌کم و کاست، تا از این طریق بتوان با «دیگری» مواجه شد؟ آیا باید نفی مطلق، جمع شود و در مقابل رضایت بی‌حدومرز خشنودی تکراری و خودخواهانه قرار گیرد؟ به هر حال، مفهوم قربانی عاشقانه، یعنی غرق شدن خویش در «دیگری»، تاریخچه‌ای طولانی و درخشان دارد؛ یعنی عشق

رازآلود به خدا، همان‌گونه که در اشعار جان مقدس صلیبی به تصویر کشیده شده است.

اما اکنون، پس از مرگ خدا، آیا لازم است این مسیر را ادامه داد؟ شاید این بخش از سفر به اندازه کافی طول کشیده است. شاید راه دیگری باز شود، در مسیر جهانی که با عشقی «دوپرده‌ای»^۱ شروع می‌شود. این جهان، که بنیادش بر اساس «ما دو نفر»، اما مفرد است، نه به من تعلق دارد و نه به «دیگری»، اما برای همه وجود دارد. آیا نوعی فراچپ‌گرایی استعاری در فرض نامحدود و مطلق نفی و دیگربینی وجود ندارد؟ شاید از حیث مادی، وفاداری در عشق به معنای دو مورد مشترک فراموشی است که با یکدیگر همراه هستند، طوری که اعتبار جهانی دارد و به یک واقعیت مشترک می‌رسد.

در هر صورت، این رساله قابل توجه، تجربه روشنفکری دست اول است و یکی از بهترین راه‌هاست برای کسب آگاهی کامل و همراه شدن با یکی از دغدغه‌های اصلی روزگار ما: دفاع از عشق، یا آن‌گونه که رمبو^۲ می‌گوید، «بازآفرینی» عشق.

الن بدیو

۱. نظریه‌ای از خود الن بدیو.

2. Arthur Rimbaud